

Nr 87.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1933 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkt 90, gjorda framställning i fråga om det ordinarie anslaget till karolinska institutet: avlöningar för professorer och lärare m. fl. (2:a och 3:e avdelningarna)

Uti den till riksdagen avlåtna, den 3 januari 1933 dagtecknade propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 90 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att ej mindre — med uteslutande ur staten för karolinska medikokirurgiska institutet av det därstädes uppförda arvode å 3,600 kronor till en lärare i rättspsykiatri — i samma stat uppföra en professur i rättspsykiatri med arvode å 2,500 kronor samt med anmärkning, dels att ifrågasvarande professur skall vara förenad med ordinarie sinnessjukläkartjänsten vid centralfängelset å Långholmen, dels att av nämnda arvode å 2,500 kronor må utgå högst så stort belopp, att detsamma jämte avlöningen såsom sinnessjukläkare vid centralfängelset å Långholmen uppgår till samma belopp, som skulle tillkomma innehavaren av de förenade tjänsterna, därest han vore ordinarie universitetsprofessor, dels ock, att för ifrågasvarande professor pensionsunderlaget skall vara 7,500 kronor och pensionsavgiften 450 kronor, än även minska det ordinarie anslaget till karolinska institutet: avlöningar för professorer och lärare m. fl., nu 476,700 kronor, med 1,100 kronor till 475,600 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 173—180 i omförmälda statsrådsprotokoll.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning uppförde 1919 års riksdag å karolinska institutets ordinarie stat ett belopp av 3,000 kronor till arvode åt en lärare i rättspsykiatri, vilken tillika skulle innehava en på stat å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll uppförd biträdande sinnessjukläkarbefattning vid centralfängelset å Långholmen. Genom beslut den 5 mars 1920 meddelade Kungl. Maj:t särskilda föreskrifter i avseende å såväl behörighet som tjänstställganden för innehavaren av de förenade befatt-

ningarna, vilken skulle hava tjänstebestämmningen: sinnessjukläkare vid centralfängelset å Långholmen. Å det å karolinska institutets stat uppförda arvudet, vilket i samband med 1925 års löne reglering för befattningshavare vid universitetet och karolinska institutet höjdes till 3,600 kronor, utgår dyrtidstillägg.

Chefen för justitiedepartementet har i förenämnda proposition under andra huvudtiteln, punkten 32, framlagt förslag om uppförande av en överläkarbefattning av 1:a klass i lönegraden B 29 vid centralfängelset å Långholmen. I anslutning härtill har chefen för ecklesiastikdepartementet till behandling upptagit frågan om det framtida ordnandet av undervisningen i rättspsykiatri vid karolinska institutet.

Frågan om inrättande av en professur i rättspsykiatri har tidigare, år 1930, varit föremål för prövning av karolinska institutets lärarkollegium, som då, i enlighet med ett av professorerna H. Marcus, V. Wigert och G. Hedrén avgivet förslag, såsom sin bestämda mening uttalade, att inrättandet av en professur i rättspsykiatri vid institutet icke vore vare sig erforderligt eller önskvärt.

Under år 1932 upptogs frågan ånyo av institutets rektor professor G. Holmgren samt professorerna I. Holmgren, J. W. Nordenson och H. Gertz, vilka i en till kollegiet ingiven skrivelse hemställde, att kollegiet ville besluta att i statsförslaget för budgetåret 1933/1934 uppföra lärartjänsten i rättspsykiatri såsom professur. I skrivelsen framhölls, att sinnessjukläkarens å centralfängelset å Långholmen arbetsuppgifter inom förvaltning och rättskipning genom ett flertal av Kungl. Maj:t och riksdagen under senare år antagna lagar utvidgats, och att samtidigt hans lärarverksamhet vunnit ökad betydelse.

Detta hade skett dels därigenom, att utbildning i rättspsykiatri numera stadgats såsom behörighetsvillkor för läkarbefattning vid anstalt, som stode under fångvårdsstyrelsens inseende, och för läkare vid statsfängelse, för den händelse dessa läkare icke vore behöriga såsom andreläkare vid statens sinnessjukhus, och dels därigenom att medicinalstyrelsens ställning såsom obligatorisk överinstans vid undersökningen av tilltalades sinnesbeskaffenhet bortfallit.

Förutom berörda skäl för tjänstens omdaning till ordinarie vore det både för undervisningen och för det betydelsefulla praktiska rättsläkararbetet av största vikt, att en befattning uppfördes på ordinarie stat, så att kompetent sökande måtte stå till förfogande vid det om några år förestående ombytet.

I ett över sista berörda skrivelse avgivet yttrande avstyrkte professorerna V. Wigert, N. Antoni och G. Hedrén den gjorda framställningen.

I deras yttrande framhölls, att upprättandet av en professur i rättspsykiatri vid institutet innebure en principiell omorganisation av psykiatrien som undervisningsämne vid läkarutbildningen utan att det för närvarande läte sig överblicka, vilka konsekvenser en dylik omorganisation kunde komma att medföra i undervisningshänseende och jämväl i fråga om organisationen av

en ny psykiatrisk klinik. Allt fortfarande torde lärarkollegiets tidigare uttalande äga giltighet, att inrättande av en professur i rättspsykiatri vid institutet icke vore vare sig erforderligt eller önskvärt.

I särskild skrivelse den 10 augusti 1932 har professor emeritus B. Gadelius instämt i detta yttrande.

Enligt vad som framgår av handlingarna i ärendet, beslöt kollegiet vid sammanträde den 8 september 1932 med 10 röster mot 6 att avslå förslaget om ändring av lärarbefattningen i rättspsykiatri till professur i samma ämne.

Frågan upptogs emellertid ånyo av kollegiets petitakommitterade, vilkas majoritet (rektor professor G. Holmgren och professor Nordenson) uttalade sig för lärarbefattningens omvandling till en professur. Professor G. Liljestränd, som tillhörde kommitterade, var av avvikande mening.

I särskild skrivelse till kollegiet anmälde professor Antoni, att han ändrat ståndpunkt i ämnet, samt yrkade på förnyad prövning av förslaget om lärartjänstens uppförande såsom professur.

Vid sammanträde den 13 oktober 1932 avgåvos inom lärarkollegiet 6 röster för petitakommitterades förslag, 8 röster för professor Liljestrands reservation samt 6 röster för ett av professor Bergstrand gjort yrkande, att ur institutets skrivelseförslag måtte helt utgå de delar, som avsåge här förevarande fråga. En av de vid sammanträdet närvarande deltog icke i omröstningen. Enligt vad som upplysts i en till institutets rektor den 17 oktober 1932 ingiven skrift har emellertid en röst av misstag avgivits för professor Liljestrands reservation i stället för å petitakommitterades förslag; vadan den verkliga fördelningen inom kollegiet varit respektive 7, 7 och 6.

Universitetskanslern har ansett sig icke böra upptaga frågan om lärartjänstens förändring till professur, varvid han hänvisat till att förslaget härom understötts av endast 7 av de 20 kollegieledamöter, som deltagit i ärendets behandling.

Slutligen hava i en till kanslern ingiven, i oktober 1932 dagtecknad skrivelse professorerna Petré, B. Jacobowski och H. Sjöbring samt överinspektören för sinnessjukvården i riket E. Backlin såsom sin bestämda uppfattning framhållit önskvärheten av att en professur i rättspsykiatri snarast komme till stånd.

Departementschefen har i saken anfört följande:

»Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, hava meningarna varit mycket delade rörande den rättspsykiatriska undervisningens framtida anordnande. Med hänsyn ej minst till den ståndpunkt, som representanterna för ämnet psykiatri intagit i sin skrivelse av oktober 1932, finner jag mig böra ansluta mig till förslaget om en förändring av lärarbefattningen i rättspsykiatri till en professur.

Innehavaren av de förenade befattningarna torde i avlöningshänseende böra jämföras med övriga universitetsprofessorer och alltså å karolinska

institutets stat åtnjuta arvode till sådant belopp, att detsamma, jämte hans avlöning såsom läkare vid centralfängelset å Långholmen i lönegraden B 29, uppgår till samma belopp, som tillkommer professor.

Ordinarie professor vid universiteten och karolinska institutet åtnjuter för närvarande en avlöning av 12,000 kronor samt efter fem år ett ålderstillägg å 1,000 kronor. För befattningshavare å G-ort med avlöning enligt lönegraden B 29 är begynnelseavlöningen 10,020 kronor, efter tre år 10,500 kronor, efter sex år 10,980 kronor och efter nio år 11,460 kronor. Arvodet till professorn i rättspsykiatri torde nu böra i staten för karolinska institutet upptagas med det högsta belopp, vartill skillnaden mellan professorslön och avlöning enligt lönegraden B 29 kan stiga, eller — efter fem års tjänstgöring — (13,000—10,500) 2,500 kronor. Vid detta arvode torde böra fogas den anmärkningen, att detsamma utgår endast i den utsträckning detta är erforderligt för att bringa befattningshavarens sammanlagda avlöningsförmåner i jämnhöjd med sedvanlig professorsavlöning.

De närmare bestämmelser, som beträffande tillsättning av den nu föreslagna professuren i rättspsykiatri bliva erforderliga eller som i övrigt må böra föreskrivas beträffande tjänsteställning och tjänståligganden m. m., torde framdeles få meddelas av Kungl. Maj:t. Givetvis böra frågor härom bliva föremål för gemensam beredning mellan cheferna för justitie- och ecklesiastikdepartementen.

I fråga om pension torde innehavaren av den nya befattningen böra likställas med psykiatriprofessorerna i Uppsala och Stockholm. Enligt § 3 i kungörelsen den 29 juni 1921, nr 456, med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension skall för överläkare, vilken tillika är professor i psykiatri, pensionsunderlaget utgöra 7,500 kronor och pensionsavgiften 450 kronor.

I staten för karolinska institutet upptages för närvarande ett arvode å 3,600 kronor till lärare i rättspsykiatri. I överensstämmelse med vad nu anförts skall detta arvode nu utslutas ur staten. I densamma skall i stället upptagas ett arvode å 2,500 kronor till professor i rättspsykiatri.

Med anledning härav kan det ordinarie anslaget till avlöningar för professorer och lärare m. fl. minskas med (3,600—2,500) 1,100 kronor.»

Utskottet.

I likhet med departementschefen vill utskottet framhålla, att meningarna varit mycket delade angående den föreliggande frågan om ordnandet av undervisningen i rättspsykiatri. Särskilt bör uppmärksammas, att karolinska institutets lärarkollegium vid upprepade tillfällen avböjt förslaget om lärartjänstens förändring till en professur, att majoritet inom kollegiet hittills icke vunnits för detta förslag, och att såväl den förutvarande som den nuvarande representanten för ämnet psykiatri vid institutet uttalat sig mot förslaget. Redan på grund härav vill det förefalla utskottet, som om frågan

ännu icke vore mogen för en lösning i den av Kungl. Maj:t föreslagna riktningen utan tarvade ytterligare överbägande. I varje fall kan utskottet icke av den förebragta utredningen känna sig övertygat om behövligheten eller lämpligheten av den ifrågasatta förändringen. Härtill kommer ytterligare ett skäl, som synes utskottet starkt tala mot att riksdagen nu beslutar inrätta en ny professur vid institutet, nämligen den granskning, som genom den så kallade universitetsberedningen för närvarande pågår i syfte att utröna, huruvida tilläventyrs någon överorganisation föreligger med avseende å universitetens och institutets utrustning med ordinarie lärarbefattningar. Att under sådana förhållanden utöka lärarstaben vid institutet med ytterligare en professorsbefattning i en speciell del av ett ämne kan utskottet icke finna tillrädligt.

På nu anförda grunder avstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Vid sådant förhållande och då utskottet i utlåtande nr 81 avstyrkt jämväl Kungl. Maj:ts förslag om uppförande av en överläkarbefattning av 1:a klass i lönegraden B 29 vid centralfängelsets å Långholmen sinnessjukavdelning samt föreslagit därvarande sinnessjukläkarbefattnings bibehållande i hittillsvarande ställning, torde icke någon ändring med avseende å lärarbefattningen i rättspsykiatri vare sig i fråga om arvode eller eljest böra ägas rum för nästkommande budgetår. Det ordinarie anslaget till karolinska institutet: avlöningar för professorer och lärare m. fl. bör följaktligen i riksdagen för samma budgetår uppföras med oförändrat belopp, 476,700 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag, uppföra det ordinarie anslaget till karolinska institut: avlöningar för professorer och lärare m. fl. med oförändrat belopp, 476,700 kronor.

Stockholm den 12 maj 1933.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Kvarnzelius*, *Lindblad*, *Widell*, *Bergqvist*, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmålå, *Oscar Olsson*, *Carlsson* i Gävle, *Asplund*, *Ernfors*, *Bergström* och *Nilsson* i Fredriksfält samt

från andra kammaren: herrar *Holmgren*, *Strindlund*, *Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästhol, *Norsell*, *Lindskog*, *Olofsson* i Digernäs och *Isacson*.